

Verkoop van schoon meubilair op het begijnhof

Enige tijd geleden vroeg een kennis die regelmatig artikels schrijft voor het 'Hofkrantje' van de bewoners van het Turnhoutse begijnhof of ik wat gegevens wou opzoeken, omdat hij een artikel wou schrijven over de Onze-Lieve-Vrouwverering en het bouwen van de grot op het begijnhof. Ik dook in de onlinedatabank van krantenartikelen van *De Kempenaar*. Dat is een weekblad, dat werd uitgegeven in Turnhout tussen 1836 en 1936. Je kan erin zoeken op trefwoorden, bijvoorbeeld "begijnhof", en zo kun je meer dan 700 krantenartikelen vinden waarin het woord begijnhof voorkomt. Het gaat niet alleen om artikelen over het begijnhof van Turnhout, maar ook over andere begijnhoven. Zo werd mijn interesse gewekt en vond ik heel wat interessante "weetjes" over ons begijnhof. Meestal geen groot nieuws, maar getuigenissen over hoe men leefde op het begijnhof in die periode.

Ik wil nu en dan iets vertellen over mijn vondsten. Deze keer wil ik het hebben over hoe men na een sterfgeval soms een openbare verkoop inrichtte om de inboedel te verkopen die in het huis was achtergebleven. Dit geeft een mooi beeld van wat men zoal allemaal kon vinden in deze huizen en hoe de mensen in die tijd leefden. Tevens zal blijken dat we in ons Begijnhofmuseum heel wat voorwerpen hebben kunnen verzamelen dankzij die openbare verkopen.

Hoe dikwijls waren er openbare verkopen?

De eerste verkoopdag die ik in de krant aantrof, vond plaats op 29 april 1871. In de periode van 1871 tot 1935 vond ik 33 keer een aankondiging van een verkoop. Er waren in die tijd zeker dubbel zoveel overlijdens op het begijnhof, dus niet ieder overlijden werd automatisch gevolgd door een verkoop van de inboedel. Onderstaande illustratie laat zien hoe mooi die aankondigingen soms waren. In de beginperiode gebeurde de verkoop altijd onder toezicht van een notaris. Vanaf 1917 zien we dat de verkoop ook dikwijls gedaan werd onder toezicht van een deurwaarder of 'huissier' (Frans woord voor deurwaarder).

Er waren verkoopdagen namens een "juffr./meij.", wellicht duidde dit op een begin, weduwen en priesters die op het begijnhof woonden. Er wordt altijd vermeld dat de verkoop "namens die persoon gebeurde" en het huisnummer wordt ook vermeld. Wanneer er een verkoop van de huisraad van een "rustend priester" plaatsvindt, zien we dat er soms zeer dure en mooie goederen verkocht worden. Uiteraard wordt ook het uur van de verkoop vermeld. In de tijd van de Eerste Wereldoorlog wordt uitdrukkelijk vermeld dat het uur het "torenuur" is. In die periode moest men, onder druk van de Duitse bezetter, het uurwerk een uur vooruitzetten. De bevolking volgde uit protest niet altijd dat officiële uur en zo was er soms enige verwarring welk uur het nu eigenlijk was. Voor officiële zaken moest men op bevel van de bezetter altijd het officiële uur gebruiken. Dat was het uur aangeduid op het uurwerk van de toren van de Sint-Pieterskerk, vandaar het "torenuur".

Een mahoniehouten coulissetafel uit Engeland, ca. 1850.

Welke voorwerpen kon men aantreffen in een begijnhuis?

In de advertentie somde men in detail de voorwerpen op die verkocht zouden worden. Soms waren dat een 15-tal voorwerpen, maar soms liep het zelfs op tot meer dan 60 voorwerpen. Bij sommige priesters en weduwen kon de lijst lang zijn en prachtige zaken vermelden die je niet direct zou verwachten. Sommige zaken zijn nu geen bekende voorwerpen meer voor ons. Hieronder volgt een lijst van een aantal zaken die op deze openbare verkopen te koop werden aangeboden. Er wordt altijd bij vermeld dat er contant moest worden betaald. Ik heb de spelling van de oorspronkelijke publicatie lichtjes aangepast en heb de voorwerpen gesorteerd in diverse rubrieken. Geniet van dit korte overzicht en vergeet niet dat je in ons museum vele van deze voorwerpen nog steeds kunt terugvinden!

Meubels

Mahoniehouten stoelen met kussens uit de tijd van Keizer Napoleon, mahoniehouten stoelen, schone coulissetafel met 6 planken, openslaand speeltafeltje, biezen stoelen, grote 'coffre-fort' (= kluis), schone lijnwaadkasten, 'bureau-ministre' met bibliotheek in mahoniehout (in de nalatenschap van een priester), glazen kast, notelaren gestoffeerde stoelen, damesbureau, antieke canapé, kapstokken, hangkast, schone spiegels met vergulde lijsten, grote bibliotheek in hardhout, schone antieke 'secrétaire' (= schrijftafel) in eik, klokken, 'porte-manteau' (= kapstok), grote salonspiegel, schone piano.

(Persoonlijke) hygiëne

Gerieflijke strijktafel, waskuisen, manden, zinken zitbad, strijkijzers, wasmachine

Een klassieke 'Leuvense stoof', die vaak gebruikt werd voor de verwarming van een volledig begijnhofhuisje.

(reeds in 1916 vermeld!), 'nachtserviezen' (= pispotten), antieke kapspiegel, zilveren snuifdozen, handdoeken.

Verwarming

Kolomstoof, kamerkachels, kolenbak, voetstoven met koperen ketels (zo staan er nog enkele in het Begijnhofmuseum), brandhout, steenkolen, houtkolen, 'Leuvense stoof' (= stoof met brede platte buis), petroleumvuurtje, vuurschermen.

Versiering

Antieke schilderijen op doek van de 17de eeuw, potten met bloemen, rode en witte oleander, vogelkooien, printen, gravuren van Turnhout, gravuren van het Heilig Land, wereldbol, 'postuurkes' (= beeldjes), beelden

onder stulp, venstergordijnen, schoon tapijt, schone bloemvazen, schouwgnituren met pendule, schilderijen, fantasiestukken.

Godsdienstige voorwerpen

Kerkstoelen, groot Christusbeeld in witmetaal onder een vaas, allerhande beelden onder stulp, grot met O.-L.-Vrouw van Lourdes en Bernadette, kruisbeeld en beelden, processielantaarns, bidstoel, enige boeken handelend over godgeleerdheid, historie enz., antiek houten O.-L.-Vrouwbeeldje, wijwatervaten, schone schilderij met Christus aan het Kruis, bidbank.

Verlichting

Antieke lampen, koperen en andere (porseleinen of glazen) lampen, 'carcellampen'

Een klassieke bidstoel, met religieus motief in verwerkt.

(mechanische lampen die een pomp met veeraandrijving hebben voor een constante aanvoer van olie naar de bovenkant van de pit; zo genoemd naar de uitvinder, Mr. Carcel, een Parijzenaar. Dit was een vrij dure lamp in die tijd en het modernste wat er was!), koperen kandelaars, 'petroolkit' (voor veel van die lampen werd petroleum gebruikt en die moest men bijvullen met een petroleumkruikje).

Een 'petroolkit' om het petroleumpeil van de lampen regelmatig bij te vullen.

Kleding

Vrouwenkleding en hemden, schone laken- de mantels, zilveren schoengespen.

Keukenmateriaal

Keukenschabben, grote en schone 'cuisinière' (= oven), zinken platen, 'houlliebak' (= bak om kolen in te doen; 'houille' is een Frans woord om stukken steenkool aan te duiden), balans met gewicht, 'steinen' (= stenen)

Een antieke cuisinière om op te koken.

oplegpotten, partij ledige flessen (soms tot 300!), potten en pannen, glas- en gleiwerk, allerlei keukengerief, keukenkast, koffiemolen, koperen 'marmit' (= kookpot met deksel), boonpotten (wellicht bedoelde men glazen potten om boontjes in te bewaren/te steriliseren), mostaardpotten, ijsmachine, 'casserols' (= potten), vleesbak (bak waarin men

Een antieke ijsmachine.

wellicht gezouten vlees bewaarde), kersen-houten 'étagère' (= boekenrek), balans met gewichten, koperen moor, kuipen, opleg- en inmaakpotten, koffiemoor, koffiepotten.

Buitenmateriaal

Mahoniehouten vensterblinden, gieter, 'schuppen' (= schoppen), borstels, manden, haagscheer, kiekeenhok, 'hofbanken' (= bank om in de tuin te zetten), hofzetel, emmers, bloempotten.

Slaapkamermeubels en materiaal

Mahoniehouten beddenbak, antieke nachtcommode, kerselaren nachtcommode, ijzeren beddenbak, 'gemakstoel' (= WC/toiletstoel), veldbed, 'sargiën' (= deken, in Turnhout een bekend woord), spreien, lakens, fluwijnen, 'peuluwen' (= hoofdkussens), strooizakken, beste pluimen bedden (een matras opgevuld met pluimen was een luxe in die tijd!).

Eetbenodigdheden

Tafelservies van meer dan 100 stuks uit de 17de eeuw, kristallen saladeservies, zilveren zout- en pepervaten, verzilverd olie- en

Een antieke 'gemakstoel', die vooral 's nachts goed van pas kwam.

azijnstel, wijn- en champagneroemers, kristallen karaffen, messenleggers, sauspennen, dienstschotels, antieke kristallen suikerpotten, kristallen wijnroemers, bierglazen, 'telloren' (= borden), tafellakens, servetten, tafelmessen, lepels, 'fourchetten' (= vorken), partij oude witte Tours-, rode en Rijnwijn, zilveren koffielepeltjes, likeurstel, Delftse borden, Delftse 'jatten' (= kopjes). Uit dit alles blijkt dat er soms goed feest werd gevierd op het begijnhof en men aan "rijkelijk gedekte tafels" zat!

Diversen

'Carpetten' (= vloermatten), emmers, vlag met stok, dobbelleer (= ladder uit twee delen), 'prie-Dieu' (= bidstoel), 'regulateur' (normaal van een duivenliefhebber?), ziekenwagen (= rolstoel), vensterblinden in gekleurd glas, witte doeken, grammofoon (= platen-speler) met 19 platen, koperen inktpot, barometer, thermometer, traploper, 'drapeau' (= vlag) met stok en gouden filets, waspaard (= houten rek, waarop men de was hing om uit te lekken).

Een waspaard om de was te laten drogen.

Bronnen

- www.kempensekranten.be; zoekterm: "begijnhof"; krant: *De Kempenaar*
- uitleg over diverse voorwerpen: Wikipedia

Jef Florizoone